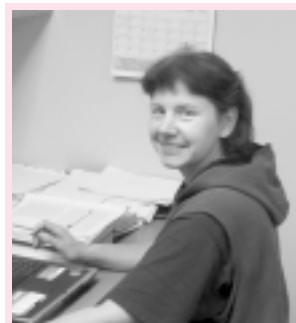


Elżbieta Żurek

# Polonistyka zdegradowana

Hasło przewodnie niniejszego numeru „Zeszytów Szkolnych” [nr 2 (20) wiosna 2006] brzmi niepokojąco. Sugeruje bowiem, że szeroko rozumiana polonistyka jest w bardzo złym stanie (co gorsza, jak stwierdza jeden z autorów, być może sama doprowadza się do takiej sytuacji). Czy tak jest w istocie? Temat przewija się przez cały numer, nie ograniczając się do działu „Głosy wokół polonistyki zdegradowanej”, a wypowiadają się nań zarówno specjaliści uniwersyteccy, jak i szkolni, z placówek różnego typu. Jej oceny z punktu widzenia literaturoznawcy (teoretyka literatury) dokonuje Ryszard Nycz w rozmowie z redaktorem naczelnym „Zeszytów Szkolnych” (*Co z tą polonistyką?*), a następnie w dyskusji zajmują się nią: językoznawca, teatrolog, historyk literatury i dydaktyk (*Polonistyka w przebudowie – polonistyka zdegradowana?*). Poziom szkolnictwa uzupełniającego braki w wykształceniu to kolejne zagadnienie tego działu. Dotyka go Stanisław Bortnowski, który w artykule *Szkoły dla dorosłych, czyli powszechna niemoc* demaskuje „oświatowe oszustwo” i wskazuje, jak z nim walczyć, a także Sławomir Jacek Żurek, przedstawiający próbę oceny skróconego toku nauczania (*Matura w jeden rok?*). Dalej są głosy nauczycielek szkół ponadpodstawowych. Małgorzata M. Koziół usiłuje ustalić w szerokiej perspektywie przyczyny systematycznego obniżania się rangi języka polskiego jako przedmiotu (*Uczeń i nauczyciel wobec polonistyki zdegradowanej*), Urszula Opłocka przedstawia skutki wprowadzania w życie szczytnej skądinąd idei upowszechniania egzaminu dojrzałości, ale bez zadbania o jego jakość (*Degradacja i nowa matura*), zaś Agnieszka Wojnowska pokazuje rozczarowanie i frustracje uczniów oraz ich rodziców i nauczycieli wynikające z konieczności uczenia pod kątem matury w obecnej formie (*Kaganiec oświaty*).

Po emocjonującej debacie o stanie polonistyki, w dziale „Od stażu do dyplomu” znajduje się interesująca analiza króciutkiej prozy poetyckiej Herberta, będącej protestem przeciwko degradacji literatury i jej badań, przeprowadzona w kontekście filozofii Henryka Elzenberga i biografii poety (Rafał Rutkowski *„Epizod*



**Elżbieta Żurek**  
sekretarz redakcji  
„Zeszytów Szkolnych”;  
w latach 1993–2000  
współpracownik kwartalnika  
edukacyjnego „Scriptores  
Scholarum”

w bibliotece”, czyli Herbert o filologach i literaturze), a następnie praktyczne wskazówki Anny Smyk-Batorskiej, jak krok po kroku dojść od wyboru wiersza do zaprezentowania go na scenie konkursowej (*Magia żywego słowa, czyli mały poradnik dla szkolnych recytatorów*). W dziale „Czas na wiersz!” Bożena Olszewska, biorąc na warsztat *Pióro* Cypriana Norwida, przedstawia zakorzenioną w szkole francuskiej metodę eksplikacji. „Językoznawcze strony” natomiast wypełniają kolejne rozważania o pozostawiającym wiele do życzenia stanie polszczyzny wśród uczniów, a także grup zawodowych (w tym nauczycieli), których wysławianie się powinno stanowić wzór do naśladowania (Klaudia Gargula-Ciuła, *W poszukiwaniu autorytetów*).

W tradycyjnej prezentacji scenariuszy przedstawiamy kolejne prace wyłonione w konkursie Wydawnictwa STENTOR (patrz przypisy na s. 78, 83, 87) – Jolanty Matkowskiej, podpowiadającej, jak rozwijać wyobraźnię poetycką (*Działania twórcze uczniów, czyli szkolna zabawa w pisanie wierszy*), Doroty Świst, proponującej wykorzystanie romantycznego dramatu i współczesnego filmu fantastycznego do podjęcia z młodzieżą problematyki przewidywania skutków podejmowanych decyzji (*O czym należy pamiętać, walcząc w słusznej sprawie?*), a także Agnieszki Więkbarnat, odnajdującej nowe treści w utworze Żeromskiego (*Silaczka – XIX-wieczna Antygona czy ofiara pozytywistycznego prania mózgu?*). W „Bombowych lekcjach” ponadto ćwiczenia Ewy Rot pozwalające współczesnym uczniom, na ogół nie lubiącym utworów Sienkiewicza, spojrzeć na nie bez uprzedzeń (*Czy „Potop” kształtuje stereotypy?*).

Nasz stały felietonista Witold Bobiński w reakcyjnym felietonie *Polonistki degradacja w trzech odsłonach* obna-

ża kolejno: chybioną, jego zdaniem, integrację międzyprzedmiotową w szkole, upadek konwersacji w tejsze i wreszcie – nic nieznaczący w praktyce system rekrutacji na studia polonistyczne związany z nową maturą.

W czytaniu ze zrozumieniem tym razem rozgryzanie tekstu strictly naukowego, na potrzeby szkolne trochę uładzonego przez skróty najbardziej specjalistycznych fragmentów. Ćwiczenia mają nie tylko pomóc uczniom w przyswojeniu jego treści, ale i podpowiedzieć, jaką drogą dojść do pojęcia skomplikowanych stwierdzeń (Elżbieta Żurek, *Maturzysta a język naukowy*).

Jacek Wojtysiak pisze *O literaturze – filozoficznie*, stawiając w oparciu o filozofię Romana Ingardena śmiałą tezę dotyczącą przyczyn takiej (jak w temacie przewodnim), a nie innej kondycji współczesnej polonistyki. Natomiast wychowawca w nowej szkole – Joanna Wójtowicz, ukazuje edukację w sposób quasi filozoficzny, z przymrużeniem oka i w niespodziewanej perspektywie (*Szkoła jest jak cebula*). Oba teksty mówią o warstwach, tyle że czego innego dotyczących. „Przekrój edukacyjny” wypełnia zapowiedź konferencji poświęconej literaturze emigracyjnej w szkole oraz stanowisko Komisji Edukacji Szkolnej i Akademickiej, a także całego Komitetu Nauk o Literaturze PAN wobec kierunków zmian w polskiej edukacji proponowanych przez obecne władze oświatowe.

W dziale „Półka wydawnicza” powraca Cyprian Norwid, tym razem w recenzji książki będącej pokłosiem konkursu na prace metodyczne przybliżające uczniom szkół ponadpodstawowych życie i dzieło poety – Anna Kozłowska obserwuje nagrodzone propozycje, określając tendencje w nich zawarte i pokazując ich zarówno pozytywne, jak i negatywne strony (*Norwid i nowa*

szkoła). Gertruda Wichary przedstawia książkę *Rozważania o szkole* Mieczysława Sawickiego, dotyczącą różnorodnych bieżących problemów szkolnych, ujętych w tekstach filozoficzno-pedagogicznych, felietonowych i eseistycznych (*Rozważania nad „Rozważaniami”*).

Na koniec jak zwykle poradnik prawny, w którym Sebastian Ignaszczak informuje tym razem, jakie kroki trzeba podjąć w wypadku niesłusznego – zdaniem pracownika – zwolnienia z pracy (*Uprawnienia nauczyciela w razie nieuzasadnionego lub niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę*).

Zapraszamy do lektury tego numeru „Zeszytów Szkolnych” i wywołanej przez nią refleksji, bowiem ważne jest aby – jak pisze jedna z autorek – „defetyzm w społecznej debacie na temat zmian w systemie edukacji zastąpić konstruktywną analizą problemu”, tym bardziej, że obecny rok 2006 ogłoszony został Rokiem Języka Polskiego i „niewątpliwie najlepiej sprzyja takim rozważaniom”. Mamy także nadzieję, że inne propozycje, luźniej związane z tematem numeru, spotkają się z zainteresowaniem naszych Czytelników i okażą się im przydatne.